

Тернопіль, 2012. 52 с.

8. Свинко Й., Дем'янчук П., Волік О.В., Гулик С. Геологічна будова, палеогеографія та геологічні пам'ятки Тернопільської області. Тернопіль: ФОП Осадца Ю.В., 2018. 228 с.

9. Свинко Й., Дем'янчук П., Волік О.В., Гулик С. Цікава палеонтологія Тернопілля. Тернопіль: ФОП Осадца Ю.В., 2018. 112 с.

10. Eichwald E. Naturhistorische Skizze von Lithauen, Volynien und Podolien. Wilno, 1830. 256 s.

11. Łomnicki A. M. Atlas geologiczny Galicyi. Text do zesz. 9. Krakow, 1891. 144 s.; Text do zesz. 10. Krakow, 1898. S. 16-17.

ПРІОРИТЕТИ І ВИКЛИКИ РОЗВИТКУ КОЗІВСЬКОЇ ТГ: ТУРИЗМ

Котик Л. І.

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
м. Львів, Україна*

e-mail: liubov.kotyk@lnu.edu.ua

Одним із головних завдань адміністративно-територіальної реформи в Україні є створення спроможних (демографічно, фінансово, соціально, економічно) територіальних громад (ТГ), які зможуть задовольняти на належному рівні потреби мешканців, генерувати, через ефективне функціонування господарства, додаткову вартість, бути інвестиційно привабливими та конкурентоспроможними, впроваджувати засади сталого розвитку на місцях. Для багатьох ТГ вирішення цих завдань вбачається у розвитку туризму, як пріоритетного напрямку господарської діяльності краю [1, 4, 7, 12]. Особливо гостро це питання постає в карпатських ТГ Львівської області [2, 4, 9].

Громадою, що створена за результатами адміністративно-територіальної реформи в Україні є Козівська ТГ Стрийського району, яка розташована на півдні Львівської області, межує з Сколівською і Славською ТГ Стрийського району, Боринською ТГ Самбірського району, Східницькою ТГ Дрогобицького району Львівської області та Воловецькою і Нижньоворітською ТГ Мукачівського району Закарпатської області. Площа громади 440,9 км² (11,5 % площі району),

населення — 11,47 тис. осіб (3,5 % населення району). ТГ є сільською, створена на завершальному етапі адміністративно-територіальної реформи (жовтень 2020 р.), об'єднує 24 населених пункти [6, 8].

У межах Стрийського району, Козівська ТГ характеризується високим показником забезпечення земельними ресурсами (3,81 га / 1 особу), середньою щільністю населення, низькими значеннями доходів загального фонду бюджету (2,7 тис. грн / 1 особу), середнім значенням індексу податкоспроможності (0,37) і відноситься, за дослідженням М. Влах, І. Ванда, Л. Котик, до ТГ із високим рівнем спроможності забезпечувати належний рівень соціально-економічного зростання [4, с. 71-75]. ТГ має середні від'ємні темпи скорочення людності громади (-13,5 % за 2001-2021 рр.), у структурі її людності переважають особи працездатного віку (57,2 %), щільність сільського населення — низька (26 осіб на 1 км²) [3, с. 10-14].

Туризм є пріоритетом розвитку Козівської ТГ, що зазначено у її стратегії [9]. Він зумовлює скорочення відтоку працездатного населення з карпатських сіл (особливо віддалених, периферійних), зменшує навантаження на ринку праці через самозайнятність населення, пришвидшує диверсифікацію господарської діяльності краю, виступає передумовою формування нових полюсів росту господарства [7].

Основою для розвитку туризму ТГ є сприятливі природо-кліматичні умови, мальовничість природних ландшафтів Карпат, достатня транспортна освоєність регіону (автомагістраль М-06), сформована мережа закладів готельного і ресторанного господарства, диверсифікованість туристичних послуг на місцях (автомобільний, піший, кінний, гірський, етнографічний, екскурсійний туризм та ін.), сформований бренд регіону як туристичного краю тощо.

Національний парк «Сколівські Бескиди» — головний природний об'єкт розвитку туризму у ТГ. Природно-географічними туристичними дестинаціями краю є водоспади Гуркало і Кам'янецький, ріки — Кам'янка, Велика Річка, заповідні урочища «Дубинське», «Сопіт», «Журавлине», гірські оглядові майданчики у межах сіл Плав'я, Тухолька, Сможе, Росохач та ін. Рельєф краю сприяє розвитку як літнього так і зимового туризму (гірськолижний комплекс «Плай»: два підйомники, бугельний витяг, дитяча гірка, п'ять спускових трас для початківців, дві сині траси, чорні траси у верхній частині гори [5];

гірськолижний комплекс «Звенів» (с. Орявчик): 4 траси, окрема зона для сноутюбінгу). Лісові ландшафти краю сприяють розвитку рекреації й велнес-туризму (оздоровчо-профілактичний комплекс «Орявчик», гірський відпочинковий комплекс «Швагри», спортивно-оздоровча база «Тисовець», «Плай» та ін.). Послуги з СПА-туризму надають на гірськолижному комплексі «Плай».

Поціновувачів етнографічного та історико-культурного туризму Козівська ТГ приваблює об'єктами дерев'яної бойківської архітектури (приватні садиби, сакральні й адміністративні об'єкти, музеї), збереженими у побуті традиціями місцевого населення, бойківською кухнею (гастрономічний туризм).

На території громади розташовані 25 об'єктів сакральної інфраструктури, які входять до культурної спадщини регіону, 17 (68 %) з яких — дерев'яні: церква Благовіщення Пресвятої Богородиці (1832 р., с. Верхнячка), церква Св. Миколая (1836 р., с. Росохач), церква Успіння Богородиці (1858 р., с. Тухолька), церква Св. Михаїла (1888 р., с. Плав'я) та ін. Унікальними об'єктами сакральної інфраструктури ТГ є церква і дзвіниця Св. Василя Великого (1810 р., с. Риків) та церква Собору Пресвятої Богородиці (1838 р., с. Матків; включена 2013 р. до списку світової спадщини ЮНЕСКО, як пам'ятка бойківської дерев'яної архітектури та монументального мистецтва) (рис. 1).

Церква Св. Василя Великого,
с. Риків

Церква Собору Пресвятої
Богородиці, с. Матків

Рис. 1. Культурна спадщина Козівської ТГ
(світлини залучені з: [13])

Музей бойківської та гуцульської культури (с. Плав'я, гірськолижний комплекс «Плай») орієнтований на туристів, що прагнуть ознайомитися з історією краю та його етнографією. Він

розміщений в карпатській хаті-гражді, його ворота і двері оформлені традиційним у цих краях різьбленням по дереву [5]. Музей має велику колекцію одягу, реманенту, предметів побутового вжитку, кераміки, вишивки, виробів з дерева.

Послуги з розміщення туристів у Козівській ТГ офіційно надають 16 суб'єктів господарювання [9], які різняться за масштабом економічної діяльності та спектром наданих послуг: приватні садиби «У Остапа» (с. Орявчик: 4 номери, до 20 осіб), «ВІВАТ» (с. Орявчик: 3 котеджі, до 50 осіб), гірськолижний комплекс «Плай» (с. Плав'я: 4 готелі + окремі котеджі, близько 300-500 осіб).

Проблемою є висока тінізація діяльності у сфері туризму на території Козівської ТГ. Наприклад, офіційно в с. Орявчик у сфері надання послуг з розміщення туристів працюють 11 суб'єктів господарювання [9], за результатами аналізу реклами на туристично-інформаційному ресурсі «Туристичний довідник Карпат» — 19; у с. Плав'я — 24, смт Козьова — 3 тощо [10]. Це зменшує податкові надходження у бюджет ТГ, обмежує розвиток соціальної сфери поселень громади. Водночас це свідчить про зростання самозайнятості населення, інвестицію приватних коштів населення у туристичну сферу, розвиток суміжних галузей господарства (торгівля, народні промисли, ресторанне господарство, логістика та ін.).

Російсько-українська війна спричинила перегляд перспектив розвитку туризму Козівської ТГ. Відбулися демографічні втрати (виїзд жінок з дітьми за кордон, неповернення з-за кордону чоловіків працездатного віку), скоротилися надходження у місцевий бюджет від сезонної (зима) туристичної діяльності; змін зазнав бренд регіону, який, особливо в іноземного туриста, уже не асоціюється з безпекою. З метою подолання сформованих викликів доцільним є розвиток у ТГ віртуального туризму [1] шляхом цифровізації головних природно-географічних та історико-культурних туристичних дестинацій краю з акцентом на їх безпечне розташування. Їхнє представлення на віртуальній туристичній карті світу забезпечить відкритість і привабливість ТГ для міжнародного туризму. Водночас на часі є активізація залучення туристичних об'єктів краю у внутрішній екскурсійний туризм, який розвивається у безпековому напрямку шляхом формування турів віддалених від стратегічних об'єктів,

головних транспортних магістралей, місць скупчення людей тощо [2]. Наразі туристичні об'єкти ТГ слабо залучені у такі тури [11], хоча значна частина з них, особливо у напрямку Закарпатської області, проходить через ТГ. Доцільним також є пошук інвесторів для реалізації призупиненої транспортної інвестиційної ініціативи «Мале карпатське коло», яка поєднає три карпатські туристичні регіони — Закарпаття, Львівщину та Івано-Франківщину. Доцільність її реалізації пов'язана з поствоєнною відбудовою країни, де власне тилові ТГ мають стати головними наповнювачами бюджету держави.

Висновки. Туризм відіграє важливу роль у новоствореній Козівській ТГ Львівської області. Його розвиток пов'язаний з наявними природно-географічними, історико-культурними, архітектурними туристичними DESTИНАЦІЯМИ, сформованим брендом краю, створеною мережею закладів туристичної інфраструктури. Будучи диверсифікованим (гірський, зимовий, історико-культурний, екскурсійний, етнографічний та ін.) туризм виступає у ролі полюсів зростання господарства ТГ.

Війна деструктивно вплинула на туристичну діяльність у Козівській ТГ. З метою її активізації доцільно розвивати віртуальний туризм, залучати туристичні об'єкти громади до внутрішніх екскурсійно-туристичних турів, які проходять територією Львівської області, зокрема, й Карпатського регіону, загалом.

Подальших досліджень потребують проблеми залучення внутрішньо переміщених осіб, які проживають на території Козівської ТГ у туристичну сферу краю, адаптації закладів сфери туризму до функціонування у воєнних умовах, комунікації адміністрації та приватного бізнесу на предмет популяризації безпекового потенціалу туристичної сфери громади.

Список використаних джерел

1. Білецький М., Котик Л. Віртуальний туризм як можливість популяризації історико-культурних пам'яток Сколівського району Львівської області // Історико-культурний потенціал Городоччини: стан та перспективи розвитку туристичної дестинації: зб. матер. VII регіональної наук.-практ. конф. — Львів: ЛІЕТ, 2019. С. 187-194.

2. Білецький М., Котик Л. Суспільно-географічні аспекти розвитку внутрішнього туризму Львівської області // Міждисциплінарні

інтеграційні процеси у системі географічної, туризмологічної та екологічної науки: Матер. III міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 30-ттю утворення к-ри географії України і туризму у Тернопільському нац. пед. ун-ті ім. В. Гнатюка. — Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2022. С. 71-72.

3. Влах М., Ванда І., Котик Л. До питання суспільно-географічної неоднорідності Стрийського району Львівської області // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Географічні науки. 2022. Вип. 17. С. 7-17. DOI: 0.32999/ksu2413-7391/2022-17-1.

4. Влах М., Ванда І., Котик Л. Просторова диференціація Стрийського району Львівської області: виклики розвитку // Часопис соціально-економічної географії. 2022. Вип. 32. С. 69-78. <https://doi.org/10.26565/2076-1333-2022-32-08>.

5. Гірськолижний комплекс «Плай». URL: https://play-karpaty.com/pro_play.

6. Децентралізація: Львівська область. URL: <https://decentralization.gov.ua/areas/0322/rayons>.

7. Котик Л. Роль туризму у трансформації господарського комплексу Львівської області // Вісник Львів. ун-ту. Серія географічна. 2013. Вип. 43. Ч. 2. С. 206–213.

8. Портал спроможності територіальних громад / За заг. ред. Остапенка П. / Проєкт «Підтримка належного врядування в місцевих громадах як складової реформи децентралізації» Координатора проєктів ОБСЄ в Україні, Міністерство розвитку громад та територій України URL: <https://tdukr.maps.arcgis.com/apps/MapJournal/index.html>

9. Стратегія розвитку Козівської територіальної громади на 2021–2027 рр., 2021. 83 с. URL: <https://kozivska-gromada.gov.ua/docs/1181955>.

10. Туристичний довідник Карпат. URL: <https://turizm-karpaty.com.ua>.

11. UA.IGotoWorld.com — туристичний портал про Україну. URL: <https://ua.igotoworld.com/ua/>

12. Vlach M. R., Vanda I. V., Kotyk L. I. On the problem of financial capacities of administrative districts of Lviv Oblast // Journ. Geol. Geograph. Geoecology. 2022. 31(4). P. 761-772. <https://doi.org/10.15421/112271>

13. Wikipedia. URL: <https://uk.wikipedia.org>